

بررسی تطبیقی ساختار قضایی دادگاه های ایران و ترکیه

نوید صحرایی^۱ / منیره رحیمی کلدانلو^۲

* نوع مقاله: ترویجی / تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۱۲/۲۴ / تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۲/۰۷

چکیده

قوه قضائیه ایران، قوه ای مستقل است که پشتیبان حقوق فردی و اجتماعی و مسئول تحقق بخشیدن به عدالت در کشور می باشد. رئیس قوه قضائیه در ایران توسط رهبری به مدت پنج سال به این سمت منصوب می شود که باید دارای شرایطی خاص وفق قانون اساسی باشد، پس از پیروزی انقلاب اسلامی در سال ۱۳۵۷، سیستم قضایی ایران بسیار تغییر کرد بطوری که اکنون قوانین حقوقی ایران بر اساس قوانین اسلامی و شرع تنظیم شده است، کل سیستم حقوقی ایران از دیوان عالی کشور گرفته تا دادگاه های منطقه ای و دادگاه های محلی و انقلابی تحت اختیار وزارت دادگستری است، اما علاوه بر وزیر دادگستری و رئیس دیوان عالی کشور، فردی به عنوان رئیس قوه قضائیه وجود دارد. اما در مقابل کشور ترکیه سیستم حقوقی (قانون مدنی) را پذیرفته و جایگزین قوانین عثمانی و دادگاه های شرعی نموده است، قانون مدنی در این کشور در سال ۱۹۲۶ به تصویب رسید، که بر اساس قانون مدنی سوئیس در سال ۱۹۰۷ و قانون تعهدات سوئیس در سال ۱۹۱۱ می باشد، اگرچه این قانون در سال ۲۰۰۲ دستخوش تغییراتی شد، اما بسیاری از اساس قانون اصلی را حفظ کرده است، در حالت کلی قانون جزایی ترکیه که در اصل بر اساس قانون جزایی ایتالیا بوده در سال ۲۰۰۵ با قوانینی با اصولی مشابه قانون جزای آلمان جایگزین شد، و نیز حقوق اداری این کشور مبتنی بر قوانین رویه ای است که عموماً تأثیر مستقیم سیستم های حقوقی سوئیس، آلمان و فرانسه را بر قوانین این کشور نشان می دهد.

واژگان کلیدی: ساختار قضایی محاکم، سیستم دادگاه های قضایی ایران، سیستم دادگاه های ترکیه.

^۱ کارشناس ارشد حقوق جزا و جرم شناسی، دانشکده حقوق، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی. (نویسنده مسئول)
navidsahraeilawyer@gmail.com

^۲ کارآموز وکالت، کارشناس علوم قضایی، دانشکده حقوق، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ارومیه.
monirehlawyer1997@gmail.com

مقدمه

پیروزی انقلاب اسلامی ایران در سال ۱۳۵۷ مانند سایر عرصه های اجتماعی بر ساختار قانون گذاری کشور تاثیر بسزایی گذاشت به طوری که این تاثیر شامل اصلاح ساختاری، شکلی، هنجاری و مهم تر از آن تغییر در ساختار ماهوی نظام حقوقی در دوره جمهوری اسلامی ایران جهشی در قانون گذاری ایران محسوب می گردد؛ چرا که هنجارهای حقوقی تماما همسو و سازگار با قواعد اسلامی شکل گرفت و مفاهیمی نظیر سیاست های کلی نظام در چهارچوب ماهوی نظام حقوقی پس از انقلاب اسلامی برای انتظام بخشی به هنجارها به عنوان دستاوردی ارزشی و انقلابی تجلی یافت، که به عنوان یک نظام حقوقی منحصر به فرد و بدیع حیات خود را آغاز نمود و با گذشت بیش از چهل سال به بالندگی و تکامل رسیده است (کاظمی ۱۳۸۹: ۲۰۱ p). درمقابل در نظام حقوقی ترکیه قانون اساسی عالی ترین متن قانونی در این کشور شناخته می شود. این نظام پس از کودتای ارتش ترکیه در ۱۲ سپتامبر ۱۹۸۲ توسط مجلس مؤسسان تدوین و در شورای امنیت ملی تأیید شد و در انتها در همه پرسی به تصویب مردم رسید. (ارسلان، ۲۰۰۲. p102)

۱- بیان مساله

حقوق و مطالعات نوین

بر اساس اصل ۶۱ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، اعمال قوه قضائیه به وسیله دادگاه های دادگستری است که باید طبق موازین اسلامی تشکیل شود و به حل و فصل دعاوی، حفظ حقوق عمومی، گسترش و اجرای عدالت و اقامه حدود الهی بپردازد و قوه قضائیه بر اساس اصل ۱۵۶ قانون اساسی پشتیبان حقوق فردی و اجتماعی و مسئول تحقق بخشیدن به عدالت است بنابراین در سیستم قضایی ایران دادگاه های دادگستری مهم ترین نقش در تحقق عدالت را در جامعه به عهده دارند (اشرفی ۱۳۸۶: ۱۰۵ p). جمهوری ترکیه نیز اصل تفکیک قوا را پذیرفته است و در راستای این اصل، قدرت قضایی توسط دادگاه هایی مستقل به نمایندگی از ملت ترکیه اعمال می شود چنانچه وفق ماده ۹ قانون اساسی ترکیه استقلال دادگاه ها، امنیت تصدی قضاات و مدعیان عمومی، سازمان دادگاه ها، حرفه قضاات و دادستان، نظارت بر قضاات و مردم دادرها، دادگاههای نظامی و تشکیلات آنها، اختیارات و وظایف محاکم عالی توسط قانون اساسی تنظیم شده است، اصول ۱۳۸ الی ۱۶۰ قانون اساسی ترکیه)، و طبق اصل ۱۴۲ قانون اساسی ترکیه؛ سازمان، وظایف و حوزه قضایی دادگاه ها، وظایف و مراحل دادرسی آنها را قانون تنظیم می کند (زوهتو ۲۰۰۷: ۲۵ p). در راستای اصول فوق الذکر قانون اساسی و قوانین مربوطه، سیستم قضایی

ترکیه می تواند در سه دسته اصلی طبقه بندی شود که هر دسته شامل دادگاه های بدوی و دادگاه های عالی است.

۱-۱- اولین نمونه دادگاه ها

در جمهوری اسلامی ایران (قوه قضائیه) متشکل از دیوان عالی، شورای عالی قضایی و دادگاه های بدوی است ، رئیس قوه قضائیه و دادستان کل در ایران باید از متخصصان حقوق شرعی شیعه و مجتهد باشند ، در سال ۱۹۸۳ مجلس قانون جزا را مورد بازنگری قرار داد و نظامی را ایجاد کرد که شکل و محتوای شریعت اسلامی را در بر می گرفت (جعفری) (258:1390 p از طرفی با افزایش تعداد روحانیون در قوه قضائیه از زمان انقلاب، دولت در سال ۱۹۸۷ دادگاه ویژه ای را خارج از قوه قضائیه عادی برای محاکمه اعضای روحانیت متهم به جرم در ایران را ایجاد نمود. در کشور ترکیه هم برای پرونده های مدنی و هم برای پرونده های کیفری دادگاه های بدوی وجود دارد ، مقامات برای حل و فصل اختلافات به موازات اصل ۱۴۲ قانون اساسی این کشور ، قانون تأسیس صلاحیت ها و وظایف اولی دادگاه های نمونه و دادگاه های منطقه ای تجدیدنظر را تعیین کرده است ، که مبنای قانونی برای تأسیس این دادگاه ها صلاحیت های دادگاه های مدنی صلح است ، اما بین دادگاه های کیفری صلح و دادگاه های کیفری سنگین استثنایی قائل شده است) سمرچی (298:2015 p ، به موجب این قانون و سایر قوانین مرتبط دادگاه های تخصصی هم در امور مدنی و هم زمینه های کیفری و استقرار آنها و صلاحیت ها و حتی تأسیس و صلاحیت های عمومی مقامات دادستانی ترکیه توسط قوانین تعیین می شود. دفتر مدعی العموم در هر استان راه اندازی شده و در استان هایی که در آن یک سازمان دادگاه وجود دارد قرار گرفته است .

۲-۱- دادگاه های مدنی

در جمهوری اسلامی ایران در خصوص دادگاه های مدنی از قبیل دادگاههای شهرستان و استان ها می توان گفت که در تاریخ شهریور ماه سال ۱۳۱۸ هجری شمسی قانون ایین دادرسی مدنی ایران به تصویب رسید که در ماده اول این قانون تصریح شده است : رسیدگی به کلیه دعاوی مدنی و بازرگانی در صلاحیت دادگاههای دادگستری است)جوانمرد (p125:1389 مگر در مواردی که قانون مرجع دیگری معین کرده باشد، دادگاههای دادگستری به صورت دادگاه شهرستان و همینطور استان تشکیل گردیده که به دعاوی حقوقی در دو مرحله نخستین و پژوهش(مرجع تجدید نظر) رسیدگی ماهوی انجام می پذیرد و رسیدگی نهایی نیز در دیوان عالی کشور بصورت شکلی انجام می شود ، (خالقی) (p123:1387 .) در ترکیه اما دادگاه های بدوی با عمومی که

صلاحیت قضایی مسائل را به طور خاص پوشش نمی دهد به دادگاه های دیگر محول می شود ، (ارسال سنم ۲۰۰۲:۲۹۸ p)، لذا دادگاه های تخصصی وظیفه رسیدگی به پرونده هایی که نیاز به تخصص دارند را برعهده دارد ، و اگر چنین تخصصی در دادگاه یک استان وجود نداشته باشد در استان فرعی انجام می گردد ، و موارد تحت صلاحیت دادگاه های تخصصی توسط دادگاه های مدنی رسیدگی می شود، (گولچوکلو ۲۰۰۵:۴۵ p) .

۱-۳- دادگاه های کیفری

دادگاه کیفری در نظام جمهوری اسلامی ایران تنها به موضوعات کیفری (که در قانون مجازات اسلامی ارتکاب و انجام آن جرم شناخته شده و برای آن مجازات تعیین شده) رسیدگی می کنند، به عنوان مثال موضوعاتی از جمله توهین ، سرقت ، ترک انفاق زوجه، ضرب و جرح، تهدید، کلاهبرداری اینترنتی و غیره جرم بوده و باید در دادگاه کیفری رسیدگی شوند. (حسن زاده) p32:1390 مرجع اولیه جهت بررسی این گونه دعاوی دادسرا است که با بررسی مقدماتی و تحقیق در خصوص موضوع در صورتی که مجرم بودن متهم و ارتکاب جرم احراز شود پرونده را به یکی از دادگاه های کیفری ارسال می کند) گلدوست (98:1389 p. دادگاه کیفری نیز به موضوع پرونده رسیدگی کرده و مجازات مجرم را تعیین و اجرا می نماید. در نظام قضایی ترکیه در جرائم مستلزم مجازات کمتر از دو سال حبس مجرم فقط به جزای نقدی یا اقدامات تامینی تربیتی محکوم می گردد ، و به جرایم خارج از حیطه صلاحیت دادگاه های کیفری صلح یا جنایات سنگین، دادگاه های کیفری یک رسیدگی می کند بعنوان مثال : نوجوانان زیر هجده سال توسط دادگاه های تخصصی اطفال و نوجوانان محاکمه می شوند (اسن اوردن ۲۰۱۴:۱۵۸ p).

۱-۴- دادگاه های کیفری سنگین

اصولاً در سیستم قضایی کشور ایران دادگاه کیفری یک را فقط می توان در مراکز هر استان یافت ، مگر این که توسط رئیس قوه قضائیه تشخیص داده شود بنابر نیاز بهتر است که در شهرستان نیز دادگاه کیفری یک تشکیل شود . اما محدوده و صلاحیت رسیدگی دادگاه کیفری ، شامل رسیدگی به آن دسته از جرایمی است که در قانون، مجازات های سنگینی از جمله سلب حیات ، حبس ابد ، قطع عضو با تعزیر درجه ۳ و بالاتر برای آن تعیین شده است البته مضافاً جرائم مطبوعاتی نیز در دادگاه کیفری یک مراکز استان ها رسیدگی می شوند (آشوری) (35:1375 p. و (خزانی) p 137:1377 آرای صادره از این دادگاه ، قابلیت اعتراض در دیوان عالی کشور را داراست) گلدوست(۱۳۸۹:۵۹ p). در نظام ترکیه دادگاه های جنایی سنگین متشکل از سه قاضی است)

همانند سیستم قضایی رسیدگی در دادگاه های کیفری یک ایران) اما در این سیستم علاوه بر جنایای که در قوانین ذکر شده ، دادگاه های جنایی سنگین به آن دسته از جرایم که مجازات آن ده سال حبس می باشد نیز رسیدگی می کند (سلین 2012:205 p) ، البته محاکمه در دادگاه های جنایی سنگین ارتكابی توسط نوجوانان زیر هجده سال به صورت تخصصی در دادگاه های کیفری سنگین نوجوانان که از سه قاضی برخوردار است رسیدگی می شود (گوندوز ۲۰۰۴:۲۸۵ p).

۱-۵- دادگاه های اداری

دادگاه های اداری در نظام اداری جمهوری اسلامی ایران عبارتند از: مرجع رسیدگی به شکایت های استخدامی، شورای هیئت حل اختلاف کارگر و کار فرما ، کمیسیون گمرک، کمیسیون ماده ی ۱۰۰ شهرداری، کمیسیون تشخیص مالیات، شورای عالی مالیاتی، دادگاه های انضباطی، کمیسیون تشدید مجازات وزارت کشور، اداره ی محاکمات مالیه، دیوان دادرسی دارائی، کمیسیون اراضی متصرفی راه آهن، کمیسیون پنج نفری، کمیسیون حل اختلاف معاون، کمیسیون احداث سدها، کمیسیون مرتع و جنگل، کمیسیون انحلال بنگاه خالصه، کمیسیون ملی شدن آب. همچنین هیئت رسیدگی به اختلافات اداری و هیئت رسیدگی به اختلافات مالیاتی ؛ که دیوان عدالت اداری نیز از جمله دادگاه های اداری در ایران می باشد (استفانی ۱۳۷۷:۲۰۶ p) . دادگاه های اداری در ترکیه نیز همانند ایران یکی دیگر از دادگاه هایی است که هرچند وصف دادگاه عالی را ندارد ، اما در تمامی استان های کشور ترکیه فعال بوده و به صورت منطقه ای فعالیت می کنند. این دادگاه ها مسئولیت رسیدگی به مسائل حقوقی در زمینه وصیت، ورشکستگی و شهروندی را دارند ، اما در عین حال نمی توانند به مسائلی همانند مالیات بر ارث یا مسائل خانوادگی رسیدگی کنند لذا می توان اذعان داشت اختیارات این دادگاه ها محدود می باشد و همانند دادگاه هایی که در ادامه بیان می کنیم بیشتر در راستای کاهش تراکم پرونده های موجود در دادگاه های بالاتر ایجاد گشته است.

۲- وظایف و حدود صلاحیت دادگاه های اداری ایران

دیوان عدالت اداری زیر نظر رئیس قوه ی قضاییه تشکیل و در تهران مستقر است که در حال حاضر دارای ۳۲ شعبه می باشد ، در هر یک از شعبات یک نفر رئیس یا دادرس و دو مستشار مشغول خدمت هستند . لازم به ذکر است آراء صادره از شعبات دیوان قطعی و لازم الاجراست. به موجب ماده ی ۱۱ قانون دیوان عدالت اداری صلاحیت و حدود اختیارات دیوان در مواردی از قبیل رسیدگی به شکایات و تظلمات و اعتراضات اشخاص حقیقی یا حقوقی از تصمیمات و اقدامات واحدهای دولتی ، رسیدگی به اعتراضات و شکایات از آراء و تصمیمات قطعی دادگاه های اداری ،

هیئت های بازرسی و کمیسیون هایی مانند کمیسیون های مالیاتی، شورای کارگاه، هیئت حل اختلاف کارگر و کارفرما، کمیسیون موضوع ماده ی ۱۰۰ قانون شهرداری و دیگر موارد وفق ماده مذکور می باشد. (کلانتری ۱۳۸۰:۱۲۵ p) اما در نظام قضایی ترکیه هر دو دادگاه اداری و مالیاتی یکی هستند (آیدین ۲۰۱۴:۳۰۲ p) که مرکب از یک قاضی رئیس و تعداد کافی اعضا می باشد، هیئت های دادگاه از یک هیئت تشکیل شده است که رئیس دادگاه و دو عضو دادگاه های اداری به پرونده ها رسیدگی می کنند (دوزگیت ۲۰۱۳:۱۵۷ p).

۲-۱- دادگاه های نظامی

بر طبق قانون مجازات جرایم نیروهای مسلح در ایران، دادگاه های نظامی مختص رسیدگی به جرایم نظامیان می باشد که بر طبق ماده یک این قانون، دادگاه های نظامی به جرایم مربوط به وظایف خاص نظامی و انتظامی کلیه افرادی که در این قانون به اختصار (نظامی) خوانده می شوند از جمله کارکنان ستاد کل نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران، کارکنان سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ایران و کارکنان وزارت دفاع، کارکنان ستاد کل نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران و سازمان های وابسته و غیره نظامی محسوب شده و حسب مورد به جرایم آن ها در دادگاه نظامی رسیدگی می شوند و در صورت مجرمیت حکم آن ها نیز در همین دادگاه صادر می گردد. (آیدین ۲۰۱۴:۳۵۷ p) عده ای دیگر از افراد نیز جز موارد استثناء هستند که رسیدگی به جرم های آنان در صلاحیت دادگاه نظامی است (اشرفی ۱۳۸۶:۵۴ p) مانند جرائم نظامی و انتظامی کارکنان مذکور که در سازمان های دیگر خدمت می کنند، نیز در دادگاه های نظامی رسیدگی و حکم مقتضی صادر و مجازات می شود. درحالت کلی لازم به ذکر است رهایی از خدمت مانع رسیدگی به جرایم زمان اشتغال نمی شود، به طور مثال: در صورتی که فردی بازنشسته شود و ثابت شود که در زمان خدمت جرمی انجام داده است به جرم او در دادگاه های نظامی رسیدگی می شود (زراعت ۱۳۸۱:۱۴ p) عدالت نظامی در کشور ترکیه توسط ساختار نظامی اعمال می شود که پرسنل نظامی برای جرایمی که آنها علیه دیگران مرتکب شده اند یا جرائمی که در تاسیسات نظامی مرتکب شده یا جرائم مرتبط با وظیفه خود در دادگاه های نظامی صالح محاکمه می گردند. (ارتشروهتو ۲۰۰۷، 500 p) مطابق با اصل ۱۴۵ قانون اساسی این کشور) سازمان ارگان های قضایی نظامی، وظایف آنها، مسائل مربوط به وضعیت قضات نظامی، روابط بین قضات نظامی که به عنوان نظامی عمل می کنند، دادستانی و دفتر فرماندهی در راس که تحت آن خدمت می کنند، توسط قانون مطابق با اصول استقلال دادگاه ها توسط قانون تعیین شده است. (کاظمی ۲۰۱۳:۱۳۸۹ p)

۲-۲- دادگاه قانون اساسی

قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران به وجود و حضور شورای نگهبان عنایت خاصی نموده و اساساً وجود قوه مقننه و مجلس را وفق اصل ۹۳ بدون حضور شورای نگهبان فاقد اعتبار قانونی دانسته است (ساداتی ۲۵: ۱۳۹۰، p25)، مگر در مورد تصویب اعتبار نامه نمایندگان و انتخاب شش نفر حقوقدان اعضای شورای نگهبان (امینیان ۱۳۵۰: ۱۵۸، p) . اما در این خصوص در کشور ترکیه با اصلاح قانون اساسی در سال ۲۰۱۰ تغییرات مهمی صورت گرفته است، که از جمله آنها دادگاه قانون اساسی ترکیه می باشد، این دادگاه به عنوان عالی ترین دادگاه کشور ترکیه به تمامی مسائل شکلی و ماهوی می پردازد که در ارتباط با قانون اساسی شکل می گیرند. در این قانون تمامی قوانین مربوط به انتخاب رییس جمهور، اعضای شورای وزیران، اعضای دادگاه های عالی، رئیس و اعضای شورای عالی قضات و دادستان های عمومی و شورای عالی عمومی حساب ها، دادستان ها و معاونین آنها در کل کشور نگاشته شده است و تمامی جرائم مربوط به آنها نیز در دادگاه قانون اساسی بررسی می شوند. در این دادگاه صلاحیت اشخاص فوق تحت بررسی قرار می گیرد و در خصوص صلاحیت آنها اظهار نظر می شود. احکام صادره از دادگاه قانون اساسی ترکیه دارای مشخصات ذیل است:

- دادگاه قانون اساسی از ۱۱ عضو ثابت و چهار عضو علی البدل تشکیل شده است. تصمیمات مهم زمانی اخذ می گردد که تمامی ۱۱ عضو اصلی در جلسه حاضر باشند.

- تصمیمات دادگاه قانون اساسی قطعی است. این تصمیمات به هیچ وجه قابل اصلاح نیستند.

- اعمال تصمیمات دادگاه قانون اساسی ترکیه ضرب الاجلی است و به تأخیر نمی افتند .

۲-۳- ساختار قضایی ترکیه

سیستم قضایی ترکیه در قانون اساسی ۱۹۸۲ (با آخرین اصلاحات در سال ۲۰۱۱) در اصول ۱۶۰-۱۳۸ به تعداد ۲۳ اصل بیان شده است، که از ویژگی های اساسی سیستم قضایی ترکیه تصریح شده در قانون اساسی می توان به پنج ویژگی اساسی اشاره نمود :

۱- اصل استقلال محاکم (دادگاه ها) : بر اساس اصل ۱۳۸ قانون اساسی ترکیه، قضات در قضاوت خود مستقل هستند و قضاوت خود را بر اساس قانون اساسی و سایر قوانین جاری ترکیه و همچنین قناعت وجدانی خود و بدون تاثیر از سایر مراجع و مقام های دولتی و غیر دولتی باید انجام دهند و

حکم صادره از مراجع قضایی برای کلیه مراجع رسمی و غیررسمی ترکیه نافذ هستند و هیچ کس نمی تواند از انجام آن جلوگیری نماید.

۲- تأمین شغلی قضات و دادستان ها: بر اساس اصل ۱۳۹ قانون اساسی هیچ شخصی و مقامی نمی تواند قاضی را از مقام شغلی خود عزل بکند و یا بازنشستگی اجباری قبل از سن بازنشستگی بنماید و یا او را از حقوق مصرح قانونی محروم نماید.

۳- تشکیل دادگاه ها: بر اساس اصل ۱۴۲ قانون اساسی ترکیه تشکیل محاکم و حدود اختیارات و وظایف آنها بر اساس قانون تعیین می گردد.

۴- نظارت بر عملکرد قضات و دادستان ها: بر اساس اصل ۱۴۴ قانون اساسی نظارت و بازجویی از عملکرد قضات و دادستان ها با اجازه وزیر دادگستری و توسط بازرسان آن وزارتخانه انجام می گیرد.

۵- شورای عالی قضات و دادستان ها به استناد اصل ۱۵۹ قانون اساسی (اصلاح شده به موجب ماده ۲۲ قانون ۵۹۸۲ مصوب ۰۷/۰۵/۲۰۱۰): شورای عالی قضات و دادستان ها، وظیفه نصب و تعیین قضات و دادستان ها، تعیین محل خدمت و انتقال و جابه جایی، ترفیع، رسیدگی به تخلفات آنها را برعهده دارد. شورای عالی قضات و دادستان ها از ۲۲ عضو تشکیل شده و در سه بخش فعالیت می کند. رئیس شورا، وزیر دادگستری است. مستشار وزارت دادگستری عضو عادی شورا است. چهار عضو اصلی شورا که خصوصیاتشان در قانون معین شده از میان اعضای هیئت علمی و کلاسی شاغل در شاخه های حقوق سازمان آموزش عالی، از جانب رئیس جمهور به مدت چهار سال انتخاب می شوند. سه عضو علی البدل شورا از میان اعضا دیوان عالی از جانب هیئت عمومی دیوان عالی به مدت چهار سال انتخاب می شوند. دو عضو اصلی و دو عضو علی البدل از میان اعضای شورای دولتی از جانب هیئت عمومی شورای دولتی به مدت چهار سال انتخاب می شوند. یک عضو اصلی و یک عضو علی البدل نیز از میان اعضای هیئت عمومی آکادمی عدالت ترکیه به مدت چهار سال انتخاب می شوند. دادگاه قانون اساسی ترکیه متشکل از هفده عضو مجلس ملی کبیر ترکیه (TGNA)، دو عضو از رؤسای جمهور را تعیین می کند و اعضای دیوان محاسبات و همینطور یک عضو از میان وکلای خوداشتغال که توسط کانون وکلای ترکیه معرفی می شود. (ماده ۱۴۶ ق اصلاح شده در ۷مه سال ۲۰۱۰) رئیس جمهور ترکیه سه عضو از دیوان را تعیین می کند، (گوندوز ۲۰۰۴: ۷۸، p) دو نفر از شورای دولتی، یکی از دادگاه تجدید نظر نظامی، یکی از مقامات عالی نظامی دادگاه، سه نفر از دانشگاهیان در رشته های حقوق، اقتصاد و علوم سیاسی که عضو آن

نیستند ، و چهار عضو را منصوب می کند. مقامات ارشد، وکلای خوداشتغال ، قضات درجه یک و مدعی العموم یا گزارشگرانی که حداقل پنج سال خدمت کرده باشند دادگاه قانون اساسی رئیس جمهور را انتخاب می کند و دو معاون رئیس جمهور از آن اعضا برای مدت چهار سال انتخاب می شوند و در پایان دوره مسئولیت خود ممکن است مجدداً انتخاب شوند.

۲-۴- دادگاه اختلافات قضایی

در نظام جمهوری اسلامی ایران ممکن است در تعیین صلاحیت میان دادگاه ها اختلاف به وجود می آید که در بیان قانونی به آن اختلاف در صلاحیت دادگاه ها می گویند ، در حالت کلی دادگاه های کشور به سه دسته دادگاه عمومی، دادگاه کیفری و دادگاه اداری تقسیم شده است (دفتری ۱۳۷۸: ۹۵ p) که طرح هر دعوی باید بسته به ماهیت و ذات دعوا به یکی از این سه دادگاه ارجاع شود. گاهی میان این مراجع برای رسیدگی به یک دعوای واحد اختلاف در صلاحیت به وجود می آید ، حل اختلاف در این خصوص ممکن است به دو شکل اثباتی و نفی باشد و یا در ممکن است اختلاف صلاحیت مابین دو دادگاه در یک استان یا دو استان مختلف رخ داده و یا در دادگاه های هم عرض و یا غیر هم عرض نیز بروز دهد. اختلاف در صلاحیت دادگاه ها به شکل نفی به این صورت است که دادگاهی که دعوا در آن اقامه شده است به علتی خود را صالح در رسیدگی به پرونده نمی داند از این رو با صدور قرار پرونده را به دادگاهی که از نظر وی صالح است ارجاع می دهد حال اگر دادگاه ادعای عدم صلاحیت دادگاه قبلی را نپذیرد و صلاحیت رسیدگی به طرح دعوا را در این دادگاه نداند (امینیان ۱۳۵۰: ۳۶ p) اختلاف در صلاحیت دادگاه ها به وجود می آید ولی در حالتی که دو دادگاه خود را در رسیدگی به دعوای صالح نداند اختلاف نفی به وجود خواهد آمد (کاظمی ۱۳۸۹: ۹۰ p) در دادگاه های ترکیه مرجع نهایی برای حل و فصل اختلافات در مورد احکام و صلاحیت ها قوه قضاییه است، که از میان اعضای دادگاه قانون اساسی علاوه بر رئیس دادگاه، ۱۲ نفر اعضای عادی هستند و ۱۲ عضو علی البدل نیز وجود دارد که در این مورد به حل اختلاف می پردازند (اوسن اوردن ۲۰۱۴: ۳۰ P).

۲-۵- دادگاه تجدید نظر

محاکم تجدید نظر در ایران، یکی از مراجع قضایی است که در مراکز هر استان، به منظور رسیدگی به درخواست های تجدید نظر از آرای قابل تجدیدنظر خواهی صادر شده از دادگاه های عمومی و انقلاب، تشکیل و تاسیس گردیده که ساختار، وظایف و نحوه رسیدگی مخصوص به خود را دارد. (آشوری ۱۳۷۵: ۷۸). در تعریف کلی تجدید نظر خواهی، یکی از طرق اعتراض به آرای صادره

از محاکم است که قانون گذار، در قانون آیین دادرسی مدنی و کیفری، پیش بینی کرده و با وجود آن، پرونده، از جهت مورد اعتراض (خالقی ۱۳۸۷:۵۴) در دادگاه تجدید نظر بررسی می شود. آرای قابل تجدید نظر خواهی در امور حقوقی و کیفری، در قوانین آئین دادرسی مخصوص به امور کیفری و مدنی، مشخص شده و امکان تجدید نظر خواهی، تابع موارد مندرج در این قوانین خواهد بود (گلدوست ۲۰۱۳:۱۳۸۹ p78) بنابراین، اینگونه نیست که تمامی آرای صادره از دادگاه های نخستین، قابلیت تجدیدنظر خواهی و اعتراض داشته باشند. به موجب ماده ۲۰ قانون تشکیلات دادگاه های عمومی و انقلاب، محل تشکیل محاکم تجدید نظر، در مرکز هر استان و به تعداد مورد نیاز می باشد که مرکب از یک رئیس و دو عضو مستشار است و جلسات، با حضور دو عضو، رسمیت می یابد. این دادگاه نیز همانند دیگر محاکم دارای شعب و دفاتری است که در دفاتر، مدیر دفتر، مسئولیت انجام امور مربوط به خود، نظیر تعیین وقت، بایگانی و انجام مکاتبات را دارد (اردبیلی ۲۰۱۳:۱۳۸۰ p65) رییس دادگاه تجدید نظر، می تواند رئیس شعبه اول دادگاه های عمومی نیز باشد. (حسن زاده ۱۳۹۰:۱۵۴ P) در جمهوری ترکیه نیز آخرین مرجع برای اعتراض به رای ، دادگاه تجدید نظر است ، این دادگاه رسیدگی به تصمیمات و احکام صادر شده توسط دادگاه های مدنی و کیفری بدوی و مواردی که قانونا به سایر مراجع قضایی ارجاع نشده اند را رسیدگی می نماید . وفق ماده ۱۵۴ قانون اساسی ترکیه دادگاه های عالی تجدیدنظر آخرین مرجع رسیدگی به تصمیمات واحکامی هستند که دادگاه های دادگستری صادر می کنند ، از طرفی اعضای محکمه عالی استیناف توسط مقام عالی تعیین می شوند، همچنین شورای قضات و مدعیان عمومی از بین قضات دسته اول ومدعی العموم جمهوری ترکیه، با رای اکثریت مطلق تعداد آراء کل اعضا انتخاب می شوند . رئیس اول محاکم تجدیدنظر خواهی این کشور در وراقع همان معاون اول رئیس جمهور و رؤسای شعب می باشند که توسط مجمع عمومی دادگاه عالی تجدیدنظر از بین خود برای مدت چهار سال با رای مخفی و با اکثریت مطلق از تعداد کل اعضا انتخاب شده ؛ و در پایان دوره خود می توانند مجدداً نیز انتخاب شوند . رئیس دادستان عمومی و معاون رئیس عمومی دادستان جمهوری ترکیه در خصوص دادگاه عالی تجدیدنظر توسط رئیس جمهور برای مدت چهار سال از بین پنج کاندیداهایی که برای هر دفتر توسط مجمع عمومی دیوان عالی معرفی می شوند ، انتخاب می گردد که ممکن است در پایان دوره مسئولیت خود مجدداً انتخاب شوند. سازمان، عملکرد، صلاحیت ها و رویه های انتخاب رئیس، معاونان رئیس جمهور، روسای بخش ها و اعضا و رئیس دادستان عمومی و معاون رئیس جمهور دادگاه عالی تجدیدنظر توسط قانون منطبق با اصول استقلال دادگاه هاست که این امر مبرز امنیت تصدی قضات در این کشور می باشد. (اسن سلین ۲۰۱۴:۳۵۴ P)

۲-۶- دادگاه محاسبات

دیوان محاسبات مهمترین دستگاه نظارتی ایران در حوزه مالی است که در امور اداری و مالی مستقل بوده و به عنوان بازوی نظارتی مجلس شورای اسلامی به ایفای نقش پرداخته و مطابق با اصل ۵۵ قانون اساسی به کلیه حساب‌های وزارتخانه‌ها، موسسات، شرکت‌های دولتی و سایر دستگاه‌هایی که به نحوی از بودجه کل کشور استفاده می‌کنند (کلانتری ۱۳۸۰: ۲۵۹ p) رسیدگی می‌کند، به موجب ماده ۱۰۴ قانون محاسبات عمومی کشور این دستگاه مکلف است (کاشانی ۱۳۸۳: ۹۸ p) با بررسی حسابها و اسناد و مدارک و تطبیق با صورتحساب عملکرد سالانه بودجه کل کشور نسبت به تهیه تفریغ بودجه سالانه اقدام و هر سال گزارش تفریغ بودجه سال قبل را به انضمام نظرات خود به مجلس شورای اسلامی تسلیم و هر نوع تخلف از مقررات این قانون را رسیدگی و به هیأت‌های مستشاری ارجاع نماید و نیز وظیفه معاینه و تفکیک محاسبات اداره مالیه و تفریغ کلیه حسابداران خزانه می باشد و نظارت دارد که هزینه های معینه د بودجه از میزان تعیین شده تجاوز و تغییر و تبدیل نیافته و در محل خود به مصرف برسد . (رهبر ۱۳۸۰: ۲۹ p) دیوان محاسبات ترکیه نیز مسئول حسابرسی درآمدها، هزینه ها و اموال ادارات دولتی از طرف ملت بزرگ ترکیه می باشد که وظایف مورد احصاء در قانون را انجام می دهد که مربوط به تحقیق، حسابرسی و قضاوت در امور محوله می باشد. (گولچوکلو ۲۰۰۵: ۹۸ p)

۳- واحدهای وزارتی

۳-۱- بخش هیئت بازرسی

به منظور نظارت بر حسن جریان امور و اجرای صحیح قوانین در دستگاه های اداری کشوری و لزوم مقابله با فساد ، اصل یکصد و هفتاد و چهارم قانون اساسی ایران سازمان بازرسی کل کشور را پیش بینی نموده است (کاشانی ۱۳۸۳: ۸۳ p) که زیر نظر رییس قوه قضاییه تشکیل شده و فعالیت می نماید (رهبر ۱۳۸۰: ۳۹۸ p) . در همین راستا ، قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور نیز به تصویب رسید که در این قانون ، شرح وظایف و اختیارات مربوط به سازمان بازرسی کل کشور مطرح شده است . اولین وظیفه سازمان بازرسی کل کشور ، بازرسی و نظارت مستمر بر کلیه وزارتخانه ها و ادارات و امور اداری و مالی دادگستری ، سازمان ها و دستگاه های تابعه قوه قضاییه و نیروهای نظامی و انتظامی و مؤسسات و شرکتهای دولتی و شهرداری ها و مؤسسات وابسته به آنها و دفاتر اسناد رسمی و مؤسسات عام المنفعه و نهادهای انقلابی است (گلدوست ۱۳۸۹: ۶۵ P)

همچنین، سازمان بازرسی کل کشور بر کلیه سازمان‌هایی که تمام یا قسمتی از سرمایه یا سهام آنان متعلق به دولت است یا دولت به نحوی از انحا بر آنها نظارت یا کمک می‌نماید و کلیه سازمان‌هایی که شمول این قانون نسبت به آنها مستلزم ذکر نام آنها است، می‌باشد (اردبیلی ۱۳۸۰: ۶۹-۶۸) که این نظارت توسط سازمان بازرسی بر اساس برنامه منظم اعمال می‌شود. دومین وظیفه و اختیار سازمان بازرسی کل کشور، انجام بازرسی‌های فوق‌العاده حسب امر مقام معظم رهبری و یا به دستور رئیس قوه قضاییه و یا با درخواست رییس جمهور و یا کمیسیون اصل ۹۰ قانون اساسی مجلس شورای اسلامی ایران و یا بنا به تقاضای وزیر یا مسئول دستگاه‌های اجرایی ذیربط و یا هر موردی که به نظر رییس سازمان ضروری تشخیص داده شود، می‌باشد. در نظام کشور ترکیه نیز هیئت بازرسی تحقیق، بررسی و تحقیقات، پیشنهادات دقیق را در زمینه وظایف خود ارائه می‌کند، از جمله در صلاحیت خود به وزارت با بررسی مسائل مربوطه در مورد ناتوانی و کمبود قانون (زوهتو ۲۰۰۷: ۵۸) و اقدامات اداری آن نیز در مورد موارد مطرح شده توسط واحدها نظر می‌دهد و سایر وزارتخانه‌ها و دستگاه‌های عمومی و مقامات در رابطه با مسئولیت‌های آنها باشد را اداره کلیات بازرسی این کشور انجام می‌دهد. عملکردهای مربوط به استفاده از قدرت طبق قوانین به وزیر دادگستری اعطا می‌شود و دستورات کتبی در مورد تصمیمات و احکام بدون قطعی شدن توسط دادگاه تجدید نظر بررسی می‌گردد؛ مبادلات مربوط به تخلفات را که پیگرد قانونی آن مستلزم مجوز وزارت دادگستری می‌باشد را انجام داده، تذکرات و شکایات مربوط را بررسی می‌کند، و معاملات تعیین شده توسط قوانین وکلای دادگستری و دفاتر اسناد رسمی به وزارت و اسناد سپرده به مراجع ذیربط در امور ضرورت مجازات کیفری انجام می‌دهد (آیدین ۲۰۱۴: ۲۵۸) توسط وزارت به موجب حقوق تجارت و ثبت تجارت مقررات؛ اطلاعیه‌ها را بررسی می‌کند و شکایت در مورد اعدام و افسران ورشکستگی بررسی می‌کند، و مکاتبات مربوط به معاملات حقوقی؛ و معاملات را برای درخواست تجدیدنظر انجام می‌دهد از طرف قانون به مواردی در مورد دفاتر اسناد رسمی و وکالت نیز می‌پردازد.

۳-۲- ریاست زندان‌ها و بازداشتگاه‌ها

در تیرماه ۱۳۵۶، قانون تأسیس سازمان اقدامات تأمینی و تربیتی در مجلس تصویب شد و اساسنامه آن در ۱۳۵۶/۱۱/۱۵ به تصویب کمیسیون‌های مربوط در مجلس سنا و مجلس شورای ملی رسید بدین ترتیب، سازمان اقدامات تأمینی و تربیتی به‌عنوان سازمانی مستقل در وزارت دادگستری تشکیل شد (بکاریا ۲۰۱۳: ۱۳). پس از انقلاب سال ۱۳۵۷، با تصویب شورای انقلاب، امور زندان‌ها بر عهده وزارت دادگستری گذاشته شد و سازمان اقدامات تأمینی و تربیتی

منحل شد. پس از تشکیل شورای عالی قضایی، با تصویب شورای انقلاب در اردیبهشت ۱۳۵۹، مسئولیت اداره زندان‌ها به شورای سرپرستی زندان‌ها زیر نظر دادستان کل کشور سپرده شد (اشرفی ۲۰۱۳: ۱۳۸۶). این شورا مرکب از سه نفر به انتخاب شورای عالی قضایی بود. بدین ترتیب امور زندان‌ها از قوه مجریه به قوه قضائیه منتقل شد. با تصویب مجلس در بهمن‌ماه ۱۳۶۴، شورای سرپرستی زندان‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی کشور به «سازمان زندان‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی کشور» تبدیل شد (جعفری ۱۳۹۰: ۶۵ p). در نظام قضایی جمهوری ترکیه زندانها و بازداشتگاهها را اداره کل برعهده دارد که معاملات اجرا و اصلاح با توجه به مفاد مربوطه قوانین و مقررات را ایجاد می‌کند، روابط با انجمن‌های کمک رسان و سایر انجمن‌ها به منظور ارائه فرصت‌های شغلی برای محکومان که مجازات آنها اجرا می‌شود (گولچوکلو ۲۰۰۵: ۵۴۷ p) را برعهده دارد.

حقوق و مطالعات نوین

نتیجه گیری

امروزه ناممکن است کسی بخواهد منکر ویژگی هنجاری رویه قضایی شود. اهمیت این منبع رویه قضایی در عرصه‌های گوناگونی که در آنها موجب وضع مقررات گردیده است سنجیده میشود: حقوق خانواده، حقوق قراردادهای، مسؤولیت مدنی ناشی از جرم و ... در نظامهای حقوق نوشته مانند حقوق ایران و ترکیه رویه قضایی نقطه تبلور حقوق است. رویه قضایی به قانون عینیت میبخشد، به آن تحرک میدهد، نقاط ضعف، شدت و نارسایی آن را برطرف کرده و با نیازهای اجتماعی منطبق میسازد؛ معیار خوبی برای سنجش عدالت و سرانجام انعکاسی است از اخلاق و تمدن یک ملت و استفاده از آن آسانتر از قواعد قانونی است. رویه قضایی نقش مهمی در تحقق امنیت قضایی و اقتصادی دارد؛ از آنجا که قاضی با تفسیر قانون است که میتواند آن را با نیازهای روز جامعه هماهنگ سازد که با معیار رویکرد تحلیل اقتصادی نیز سازگار است، اهمیت نقش قاضی در تفسیر منطبق با معیارهای تحلیل اقتصادی مانند کارایی و رسیدن به نقطه بهینه به خوبی روشن میشود. رویه قضایی عامل مهمی در تحقق نظم حقوقی است و با فقدان قوانین که از هر حیث جامع و کامل باشند، بهتر است از تصمیمات مشابه گذشته برای نیل به عدالت و امنیت قضایی برای پر کردن خلاء های قانونی استفاده کنیم و باید بپذیریم که نقش رویه قضایی را نمیتوان نادیده گرفت. در حقوق ترکیه باور این است که رای صادره در یک دعوی از سوی قاضی با تمام اختیارات قضایی که دارد شکل میگیرد. در حقوق این کشور به فاکتورهای مهم و اساسی در تحقق عدالت و امنیت که در آنها رویه قضایی نقش اساسی را دارد بسیار پرداخته شده است که استقلال و بی طرفی قضات و ضمانت اجرای آنها و هم چنین اهمیت هماهنگی آراء در تحقق عدالت مطرح میشود. قوانین با توجه به پیچیدگی روابط اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و ... نمیتوانند برای هماهنگی با تغییرات روز جامعه منتظر ارائه تفسیر مناسب از قانونگذار یا تصویب قانون جدید بمانند؛ لذا اگر در رویه قضایی این امر صورت نگیرد و قاعده حقوقی در راستای تفسیر منطبق با واقعیات و نیازهای جامعه از قانون ایجاد نشود، قانون مسکوت میماند یا دارای اثر مورد نظر قانونگذار نخواهد بود. از سوی دیگر اقتصاد و استفاده از معیارهای تحلیل اقتصادی مانند افزایش ثروت یا کارآمد بودن قواعد جز با استفاده از رویه قضایی در تفسیر و موجد قاعده حقوقی بودن آن قابلیت تحقق ندارد و اگر جایگاه متناسب با کاربرد خود را داشته باشد قطعاً به پیشبرد نظام حقوقی کمک خواهد کرد.

منابع

- ۱- اشرفی حمید رضا، (۱۳۵۰)، امنیت قضایی بر مبنای شرف و کرامت انسانی دادرسی، سال یازدهم، شماره ۶۶، امینیان، کاظم، رابطه امنیت قضایی یا امنیت اجتماعی حقوق مردم، شماره ۱۳ و ۱۱، ۱۳۵۰.ش.
- ۲- اخوان کاظمی، بهرام، (۱۳۸۹)، امنیت، ابعاد و ساز و کارهای تأمین آن در روایات حکومت اسلامی شماره ۵۶.
- ۳- اردبیلی، محمدعلی، (۱۳۸۰)، حقوق جزای عمومی، جلد نخست، تهران، میزان.
- ۴- استفانی، گاستون و لواسور، ژرژ و بولوک، برنار، (۱۳۷۷)، آیین دادرسی کیفری، جلد نخست، برگردان: حسن دادبان، تهران، دانشگاه علامه طباطبایی، چاپ نخست.
- ۵- آخوندی، محمود، (۱۳۸۲)، آیین دادرسی کیفری - کاربردی، جلد پنجم، تهران، میزان، چاپ نخست.
- ۶- آخوندی، محمود، (۱۳۸۰)، آیین دادرسی کیفری، جلد دوم، تهران: سازمان چاپ و انتشارات، چاپ ششم.
- ۷- آشوری، محمد، (۱۳۷۲)، اصل براءت و آثار آن در امور کیفری، مجله‌ی دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران، شماره‌ی ۲۹، مهر.
- ۸- آشوری، محمد، (۱۳۷۵)، آیین دادرسی کیفری، جلد نخست، تهران، سمت، چاپ نخست.
- ۹- یکاریا، سزار، (۱۳۸۰)، رساله جرایم و مجازاتها، برگردان: محمدعلی اردبیلی، تهران، میزان، چاپ دوم.
- ۱۰- پروازی، سیاوش، (۱۳۸۰)، امنیت قضایی و آسیب شناسی آن در ایران وکالت، شماره ۳.
- ۱۱- جعفری دولت آبادی، عباس، (۱۳۹۰)، ضبط اموال در قراردادهای تأمین کیفری در حقوق ایران، تهران، بهنامی، چاپ نخست.

- ۱۲- جوانمرد، بهروز، (۱۳۸۹)، فرایند دادرسی در حقوق کیفری ایران، تهران، بهنامی، چاپ نخست.
- ۱۳- حسنزاده، مهدی و صفرنیا شهری، محمدرضا، (۱۳۹۰)، اعتبار اظهارنظر دادیار، مجله ی حقوقی دادگستری، سال هفتاد و پنجم، شماره ی ۷۶، زمستان.
- ۱۴- خالقی، علی، (۱۳۸۷)، آیین دادرسی کیفری، تهران، موسسه ی مطالعات و پژوهشهای حقوقی شهر دانش، چاپ نخست.
- ۱۵- خزانی، منوچهر، (۱۳۷۷)، فرایند کیفری، تهران، گنج دانش، چاپ نخست.
- ۱۶- رهبر فرش پیرا، ناصر، (۱۳۸۹)، امنیت قضائی و حقوق شهروندی، کانون وکالی دادگستری، شماره ۳ و ۳،
- ۱۷- زراعت، عباس، (۱۳۸۸)، آیین دادرسی کیفری ایران، تهران، دانشپذیر، چاپ نخست.
- ۱۸- ساداتی، سید محمود، (۱۳۹۰)، امنیت قضائی در جمهوری اسلامی ایران، دادرسی، شماره ۲۶.
- ۱۹- شاملو احمدی، محمدحسین، (۱۳۸۳)، دادسرا و تحقیقات مقدماتی، اصفهان، دادیار، چاپ دوم.
- ۲۰- شاملو، باقر، (۱۳۸۹)، اصل براءت کیفری در نظامهای نوین دادرسی، در: علوم جنایی.
- ۲۱- علینقی، امیرحسین، (۱۳۹۵)، امنیت قضایی، فصلنامه راهبردی، سال سوم، شماره ۱
- ۲۲- کلانتریان، سپیده، (۱۳۸۰)، حق بر دادرسی عادلانه، مجله وکالت، شماره ۶.
- ۲۳- کاشانی، سید محمود، (۱۳۸۳)، استانداردهای جهانی دادگستری، تهران، میزان، چاپ نخست.
- ۲۴- گلدوست جویباری، رجب، (۱۳۸۹)، کلیات آیین دادرسی کیفری، تهران، جنگل، چاپ ششم.
- ۲۵- متین دفتری، احمد، (۱۳۷۸)، آیین دادرسی مدنی و بازرگانی، جلد نخست، تهران، مجد، چاپ نخست.

- ۲۶- مجموعه مقالات در تجلیل از استاد دکتر محمد آشوری، (۱۳۸۹)، تهران، سمت، چاپ سوم.
- ۲۷- معاونت آموزش قوه قضاییه، (۱۳۸۵)، رویه قضایی ایران در ارتباط با دادیار، جلد‌های نخست و دوم، قم، نشر قضا، چاپ نخست.
- ۲۸- معاونت آموزش قوه قضاییه، (۱۳۸۸)، وظایف و اختیارات قاضی ناظر زندان، تهران، جاودانه، چاپ دوم.
- ۲۹- ارسلان، زوهتو پارادایم های متضاد: حقوق سیاسی در دادگاه قانون اساسی ترکیه، نقد: مطالعات خاورمیانه انتقادی، ۱/۱۱، ۹-۲۵ (۲۰۰۲).
- ۳۰- ارسلان، زوهتو منظور ترکیه برای قانون اساسی جدید بینش ترکیه، ۳/۹، ۷-۱۷، (۲۰۰۷).
- ۳۱- ارسلان، زوهتو، با واهیت بیچاک، قانون اساسی ترکیه، لاهه، حقوق بین الملل کلورور، ۲۰۰۴.
- ۳۲- دوزگیت، سنم آیدین، «حقوق بشر در ترکیه»، در فرآیند دموکراتیزاسیون ترکیه، ویرایش شده توسط کارمن رودریگز، آنتونیو آلوس، هاگان یلماز و آنا پلنت، لندن: روتلج، ۲۰۱۳.
- ۳۳- دوزگیت، سنم آیدین، «حاکمیت قانون و اصلاحات قضایی در ترکیه بین سال‌های ۲۰۰۲ و ۲۰۱۳»
- ۳۴- سمرچی، نیهال اینچیوبولستان، بوغو. Bilgi Üniversitesi Yayınları، ۲۰۱۵.
- ۳۵- دوزگیت، سنم آیدین، «ترکیه: چالش‌های داخلی و خارجی در نظام قضایی ترکیه» در مصیبت‌بار دموکراسی در همسایگی اروپا: انتقال‌ها و سلسله‌های در حال گسترش، ویرایش شده توسط مایکل امرسون و ریچارد یانگز، بروکسل: مرکز مطالعات سیاست اروپا، ۲۰۰۹.
- ۳۶- دوزگیت، سنم آیدین، ملت‌م مفتولر باچ، دانیلا هوبر، ای. فوات کیمن و ناتالی توجی (قانون اساسی)، ترکیه جهانی: مؤسسه امور بین‌الملل ایتالیایی، آوریل ۲۰۱۴.
- ۳۷- اسن، سلین و مریح اودن، «تأثیر استانداردهای بین‌المللی حقوق بشر بر حقوق اساسی ترکیه»، حقوق اساسی بین‌المللی، ویراستار: لوکا مززتی، جی. جیاپیچلی ویراستار، تورینو، ۲۰۱۴، ص. ۴۰۱-۴۳۲.

۳۸- اسن، سلین، «معیارهای دادگاه اروپایی حقوق بشر چقدر بر نظام قانون اساسی ترکیه در ممنوعیت احزاب سیاسی تأثیرگذار هستند؟»، بررسی حقوق آنکارا، جلد ۹، شماره ۲، ۲۰۱۲، ص. ۱۳۵-۱۵۵.

۳۹- گولچوکلو، فیاض و شهناز سین سنسوی، «حقوق کیفری»، در مقدمه‌های بر حقوق ترکیه، ویرایش پنجم، توگول آنسای، دان والاس جونپور، ویرایش‌ها، لاهه: حقوق بین‌المللی Kluwer 2005، ص. ۱۶۵-۱۸۲.

۴۰- Levent, Gönenc تحولات اخیر در زمینه آزادی بیان در ترکیه"، حقوق عمومی اروپا. جلد ۱۱، ش ۲، خرداد ۱۳۸۴، ص ۲۴۱-۲۵۹.

۴۱- گوندوز، اصلان، «صلاحیت خزنده دادگاه ترکیه حقوق بشر: پرونده بانکویچ علیه پرونده لویزیدو»، تجدید چاپ در پروفیسور دکتر سوین تولونرئه آرماگان، Milletlerarsi Hukuk و Milletlerarsi Özel Hukuk Bülteni، شماره: ۱-۲/ ۲۰۰۴، ص. ۴۵۱-۴۸۰.

حقوق و مطالعات نوین

Comparative study of judicial structure of Iranian and Turkish courts

Navid Sahraei¹ / Monireh Rahimi Kaldanlou²

Abstract

Iran's judiciary is an independent authority that supports individual and social rights and is responsible for realizing justice in the country. The head of the judiciary in Iran is appointed by the leadership for a period of five years, who must have special conditions according to the constitution. After the victory of the Islamic revolution in 1357, Iran's judicial system changed a lot, so that now Iran's legal laws are based on Islamic laws. Islamic law has been established, the entire legal system of Iran from the Supreme Court to regional courts and local and revolutionary courts is under the authority of the Ministry of Justice, but in addition to the Minister of Justice and the President of the Supreme Court, there is a person as the head of the judiciary. But on the other hand, Turkey has accepted the legal system (civil law) and replaced the Ottoman laws and sharia courts, the civil law was approved in this country in 1926, which is based on the Swiss civil law in 1907 and the Swiss law of obligations in It dates back to 1911, although this law underwent changes in 2002, but it has retained much of the basis of the original law, in general, the Turkish Penal Code, which was originally based on the Italian Penal Code, was amended in 2005 with laws with similar principles to the law. German penal law was replaced, and the country's administrative law is based on procedural laws, which generally reflect the direct influence of the Swiss, German and French legal systems on the country's laws.

keywords: judicial structure of courts, judicial system of Iranian courts, system of Turkish courts.

¹ Master of Criminal Law and Criminology, Faculty of Law, Islamic Azad University, Central Tehran Branch. (Corresponding Author)
navidsahraeilawyer@gmail.com

² Legal trainee, judicial science expert, Faculty of Law, Islamic Azad University, Urmia branch.
monirehlawyer1997@gmail.com

